

§17c Förslag till process för utveckling av effektrapporten

Bakgrund

Medlemmarnas effektrapporter ska upprättas utifrån FRIIs mall för effektrapportering (§17b_bilaga3) som lanserades under våren 2013. Genom att rapportering sker enligt en och samma modell sätts en standard för hur god effektrapportering i Sverige ska se ut; detta gör det enkelt för organisationerna att inspireras och lära av varandra, samt gör det mer transparent och lättillgängligt för givare att snabbt sätta sig in i och förstå vad olika organisationer åstadkommit.

Då effektrapporten nu använts under ett antal år och det parallellt skett en utveckling kring effektmätning och rapportering både i Sverige och internationellt såg styrelsen ett behov av en översyn av hur FRIIs mall används och vilka möjligheter till utveckling som medlemmarna ser för att bättre uppnå syftena med rapporten. Annica Johansson och Jonathan Gromark¹ fick uppdraget att undersöka om och hur mallen kan vidareutvecklas, i syfte att:

- Fortsätta förflytta insamlingsorganisationers inställning; mindre fokus på administrationskostnader och **mer fokus på uppnådd effekt och nytta**
- Organisationer i ännu högre utsträckning ska **uppfatta effektrapporteringen som meningsfull** att genomföra
- **FRIIs mall ska upplevas som ett stöd** i organisationernas process för att mäta och rapportera, även för dem som är små eller som har verksamhet med mindre traditionella förutsättningar för mätning, ex. fokuserade på forskning eller påverkansarbete
- Effektrapporteringen i ännu högre utsträckning kan vara ett **verktyg för givare** för att förstå vad en organisation uppnått

Efter en granskning av ett 50-tal effektrapporter från FRIIs medlemsorganisationer kan konstateras att mallen för effektrapportering har fått betydande genomslag; flera organisationer inte bara besvarar de sex frågorna som en del av sin rapport, utan till och med strukturerar hela sin rapport utifrån dem. Givet detta genomslag har mallen stor potential att vägleda insamlingsorganisationer i deras fortsatta arbete med sin effektrapportering.

¹ Annica är sedan fem år effektmätningsschef på Reach for Change och Jonathan är sedan fem år hållbarhetskonsult på EY. Uppdraget har gjorts utan ersättning.

För att undersöka hur den nuvarande mallen kan genomfördes djupintervjuer med nedanstående personer. Resultatet av intervjuerna ligger till grund för nedanstående förslag om utveckling av den nuvarande mallen. Urvalet av intervjupersoner har gjorts med syfte att representera den variation som finns bland FRII:s medlemmar vad gäller storlek och olika typer av verksamhet (direkt stöd, indirekt stöd, insamling etc.).

Organisation	Person	Kommentar
PwC	Johan Sverker	Ledde utvecklingen av den nuvarande mallen.
Läkare utan gränser (MSF)	Maria Sjögren	Framförallt insamling till global verksamhet.
Hjärtlungfonden	Kristina Sparreljung	Framförallt forskning.
We Effect	Andreas Dolk	Stor organisation. Framförallt indirekt stöd.
Fryshuset	Johan Oljeqvist	Både direkt och indirekt stöd.
Human Rights Watch	Måns Molander	Liten organisation. Framförallt påverkansarbete.
Riksförbundet HjärtLung	Christine Cars-Ingels	Liten organisation. Framförallt påverkansarbete
Stockholms Stadsmission	Annie Wiklund	Stor organisation. Framförallt direkt stöd.

Sammanfattning av rekommenderade åtgärder för utveckling av riktlinjer (mall) för effektrapporten

- **Inkludera begreppslista** som definierar vad som menas med olika terminologi.
- **Tydliggör och konkretisera** vad som efterfrågas och vad som ska vara med.
- **Ytterligare stöd** för att följa riktlinjerna, t ex en checklista
- **Utgå mer tydligt från förändringsteori** i rapporten
- **Förtydliga omfattning och avgränsning** för rapporten
- **Efterfråga reflektion** på det rapporterade resultatet

Slutsatser av intervjuerna och rekommenderade åtgärder och exempel, se bilaga 1.

För att nu gå vidare och utveckla riktlinjerna (mall) för effektrapporten föreslås nedanstående process:

- **Jun-Sep.** Utkast på riktlinjer för effektrapportering tas fram i samarbete med referensgrupp. FRIIs medlemmar inbjuds att anmäla intresse för deltagande i referensgrupp.

- **Okt/Nov.** Remissrunda där riktlinjerna delas med samtliga medlemmar som inbjuds att inkomma med feedback.
- **Nov/Dec.** Uppdaterade riktlinjer beslutas om på FRIIs styrelsemöte.

En **övergångsperiod** föreslås gälla för tillämpning av FRII:s riktlinjer:

- För 2020 års effektrapportering kan FRIIs medlemmar välja mellan att använda 2013 års mall och 2019 års riktlinjer.
- Från och med 2021 års effektrapportering används 2019 års riktlinjer av samtliga medlemmar.

Förslag till beslut

FRIIs styrelse föreslår årsmötet att:

- besluta om att riktlinjer för effektrapportering utvecklas och färdigställs baserat på de rekommenderade åtgärder och synpunkter som kommer fram enligt processen beskriven ovan.

Resultat av intervjuerna och rekommenderade åtgärder

De intervjuade organisationerna valdes ut i samarbete med FRIIs generalsekreterare med avsikt att representera den variation som finns bland FRII:s medlemmar vad gäller dels storlek, dels olika typer av verksamhet (direkt stöd, indirekt stöd, insamling etc.). Hypotes var att dessa olika karaktäristika sannolikt medför olika förutsättningar för mätning och rapportering samt olika behov av stöd, och därmed olika relevanta perspektiv till en vidareutveckling av mallen. Varje intervju varade i ca en timme och genomfördes utifrån ett semistrukturerat upplägg där vi inledde med öppna frågor med utgångspunkt i mallen, följt av uppföljande frågor beroende på de intervjuades svar.

Framkom i intervjuerna	Rekommenderade åtgärder
De intervjuade hade ofta olika uppfattningar om vad som avses med de effektmätningstekniska begreppen i mallen (ex. resurser, aktiviteter, strategi, prestationer, resultat, utfall, effekt, nytta etc.).	<p>○ Inkludera begreppslista som definierar vad som menas med olika terminologi.</p> <p>Det är viktigt att det finns en gemensam förståelse för begreppen i själva mallen, för att minska utrymmet för tolkning och missförstånd samt för att ge ett starkare stöd. <u>Man behöver dock inte använda mallens begrepp i sin egen rapport.</u></p>
Såsom mallen är upplagd nu med kolumnen "stödande text", är det otydligt huruvida bara själva huvudfrågan behöver besvaras eller om även underfrågorna i stödtexten ska adresseras. Det lämnas mycket utrymme för att fritt och selektivt välja vilka frågor i den stödande texten som man vill svara på i sin rapport.	<p>○ Tydliggör och konkretisera vad som efterfrågas och ska vara med.</p> <p><i>Konkretisera</i> - Strukturera texten under det som nu kallas för "Stödande text" (tabellen på sida 2) i punktform istället för i löpande text, med förväntan att samtliga punkter ska adresseras i rapporten. Observera att avsikten inte är att själva rapporten behöver struktureras utifrån punkterna, bara att punkterna ska adresseras någonstans i rapporten.</p> <p><i>Renodla</i> - Renodla mallen så att den innehåller enbart det viktigaste. För att styra fokus och för att minimera arbetsbelastning. Naturligtvis kan organisationerna inkludera ytterligare element i sin rapport, och uppslag på sådana ytterligare element kan ges i en separat sektion i mallen - men inte vara del av dess kärna.</p>
Flera av de intervjuade ansåg att kontrollfrågorna var bra men att	<p>○ Ytterligare stöd för att följa mallen</p> <p><i>Självutvärdering</i> - Ta fram en checklista för medlemmarna att</p>

<p>det kunde utvecklas ytterligare genom t.ex. checklistor för att säkerställa att organisationen rapporterar korrekt enligt mallen.</p> <p>Det framkom även att exempel ansågs vara ett bra sätt att presentera vad som efterfrågades. Både fiktiva och riktiga exempel från andra organisationer efterfrågades och ansågs vara värdefullt.</p>	<p>använda för att "testa" sig själv i vilken grad de följer FRIIs riktlinjer för effektrapportering. I självvärderingen ska det framgå huruvida organisationen anser sig ha rapporterat på respektive punkt och var i rapporten informationen finns. Om organisationen inte rapporterar på en punkt ska det framgå varför ("följa eller förklara"). Självvärderingen ska skickas in till FRII men det är frivilligt om den ska göras publik. Självvärderingen ger organisationen en vägledning i vad de ska fokusera på i sin effektrapportering, samt underlag för att identifiera var organisationen kan vidareutveckla sin effektmätning- och rapportering. Självvärderingen kommer även att kunna ge FRII insyn i vilka utmaningar medlemmarna har och möjliggöra för att utveckla ett mer riktat stöd till medlemmarna.</p> <p><i>Exempel</i> - Tillhandahålla goda exempel på rapportering, såväl riktiga exempel på hur andra organisationer gjort samt hittepå-exempel. I exemplen adressera hur organisationer med olika verksamhetsinriktning (ex. direkt stöd, indirekt stöd, forskningsmedel, påverkansarbete, insamlingsorganisation) kan mäta och rapportera.</p>
<p>Flera intervjuade efterfrågade en tydligare koppling till förändringsteori (Theory of Change; ToC)</p>	<p>○ Utgå mer tydligt från förändringsteori i rapporten</p> <p># Efterfråga att förändringsteori beskrivs.</p> <p># Efterfråga att resultatsiffror redovisas för alla delar i förändringsteorin (om det ej går, följ principen "följa eller förklara", se rekommendation 3 ovan).</p> <p># Sök en tydligare röd tråd; efterfråga att inputs (resurser) relateras till outputs (prestationer) som relateras till outcomes (utfall) etc.</p> <p># Efterfråga resultat från tidigare år som har bidragit till att uppnå effekt under innevarande år (d.v.s. året som rapporten avser). Detta eftersom förändringsteorin för många organisationer spänner över lång tid.</p> <p># Efterfråga ett tydligt särskiljande mellan utfall (outcome) och effekt (impact) - d.v.s. ett resonemang kring hur mycket av det observerade utfallet (outcome) som man kan göra anspråk på som den egna verksamhetens effekt (impact).</p> <p># Uppmana organisationer med begränsade resurser eller med i dagsläget basal nivå i sin effektmätning att ta ett steg i taget och fokusera på det mest grundläggande; ha först ordentlig koll på</p>

	output per input innan man går vidare till utfall och effekt.
Flera av de intervjuade hade olika uppfattning om vad principen "fullständig" betyder (sida 1 i mallen), och det fanns oklarheter ex. kring huruvida rapporten skulle inkludera organisationens utländska del. Det rapporteras ofta inte på allt, men det framgår sällan att avgränsningar gjorts, vilket är icke-transparent och kan vara vilseledande.	<p>○ Förtydliga omfattning och avgränsning <i>för rapporten</i></p> <p>Efterfråga att organisationerna förtydligar om de rapporterar effekt för hela sin verksamhet eller om de har gjort avgränsningar gällande ex. juridiska enheter, geografi, tid och verksamhetsområden.</p>
Få rapporter reflekterar över resultatet och det är svårt att få förståelse för hur organisationens resultat utvecklats. Få organisationer inkluderar mätetal från föregående år i sin rapport.	<p>○ Efterfråga reflektion <i>på det rapporterade resultatet</i></p> <p># Redogör för resultat över tid (jämförelsetal) i syfte att ge en överblick av förändringar. Detta är i linje med riktlinjer för finansiell- och hållbarhetsrapportering.</p> <p># Uppnådda resultat kan även jämföras med organisationens egna targets, och/eller med resultat från andra organisationers insatser med liknande mål.</p>

Ytterligare iakttagelser; att utforska vidare

Framkom i intervjuerna	Att utforska vidare
Intervjurespondent: "Om vi skapade ett system kring det här, så skulle det spara enormt mycket resurser, alla våra finansiärer vill ha sin egen rapport som de hittat på på sin egen kammare. Om FRII fick vara de som säger att så HÄR så ska man mäta och rapportera effekt..."	○ Samtala med Allmänna Arvsfonden, SIDA, Postkodstiftelsen etc om att hitta gemensamma eller åtminstone överlappande approacher till effektrapportering? Kanske med den uppdaterade mallen som utgångspunkt?
Flera intervjuade ansåg att det skulle vara bra om mallen var mer utformad för deras sorts verksamhet. I PwC analys från 2015 noterades det emellertid att typen av verksamhet inte påverkade kvaliteten på effektrapporten.	○ Se över om vägledning för effektrapportering bör tas fram för olika typer av verksamhet (direkt stöd, forskning, påverkansarbete etc).